

דמוקרטיה נגד טרור

המקרה של סרי-לנקה

הלקחים שניתן להפיק מהסיבות להקמת ארגון הטרור "נמרי השחרור של טמיל אילם" שפעל בסרי-לנקה, מדרכי פעולתו ומאופן הכרעתו עשויים לשמש מדינות דמוקרטיות אחרות שנלחמות בטרור, ובהן ישראל

לוחמים של ארגון "נמרי השחרור של טמיל אילם", אפריל 2004 | הסיבות להצלחת סרי-לנקה למגר את ארגון הטרור הטמילי היו לחימה נגדו גם בניגוד לדיני המלחמה ואובדן הלגיטימציה של הנמרים הטמילים - גם בקרב האוכלוסייה הטמילית - בעקבות פעולות הטרור האכזריות שלהם נגד אזרחים מבית ומחוץ

שלומי יאס
איש מחקר במכון למחקרי ביטחון
לאומי (INSS)

סרי-לנקה היא דוגמה למדינה דמוקרטית שמיגרה את הטרור בתחומה

בלתי פרופורציונלי בשירות הציבורי משום שהבריטים הפלו אותו לטובה. בבחירות של 1956 נבחר לראשות הממשלה סולומון בנדרנייקה הסינהלי. עד מהרה הוא החל לנקוט מדיניות של אפליית הטמילים (בין היתר בקבלת משרות בשירות הציבורי) ושל יישוב סינהלים באזורים הטמיליים.⁴

בתגובה התנקש נזיר בודהיסטי ב-1959 בחייו של ראש הממשלה בנדרנייקה. אלמנתו סירימבו, אשר נבחרה בינתיים במקומו לראשות הממשלה, המשיכה במדיניות של קיפוח הטמילים ואף הרחיבה אותה: נקבע

מבוא

ארגון הטרור נמרי השחרור של טמיל אילם (LTTE - Liberation Tigers of Tamil Eelam) הוקם ב-1976 ותבע הקמת מדינה טמילית עצמאית בצפון האי סרי-לנקה ובמזרחו. זה היה ארגון חילוני, לאומני, בדלני בעל אידיאולוגיה מרקסיסטית-לניניסטית שלחם בממשלת סרי-לנקה. עד שהוכרע, במאי 2009, הוא היה אחד מארגוני הטרור המסוכנים והאכזריים ביותר שפעל אי פעם במדינה דמוקרטית בתקופה המודרנית.¹ לפי ה"לוס-אנג'לס טיימס", נכון ל-2009 הוא היה אחראי ליותר פיגועי התאבדות מאל-קאעידה, החמאס והג'יהאד האסלאמי גם יחד. נוסף על התנקשויות בפוליטיקאים ובאנשי ממשל וצבא בכירים רבים מבית ומחוץ אחראי הארגון לסכסוך שהביא למוותם של עשרות אלפי אזרחים בלתי מעורבים.²

סרי-לנקה היא דוגמה למדינה דמוקרטית שמיגרה את הטרור בתחומה. אולם כדי להשיג את היעד הזה היא לא היססה להילחם בניגוד לדיני המלחמה. כך, למשל, היא הפעילה לא פעם עוצמת אש רבה בלי להבחין בין לוחמים טמילים לבין אוכלוסייה בלתי מעורבת. התוצאה הייתה עשרות אלפי הרוגים בקרב האוכלוסייה הבלתי מעורבת. נוסף על כך היא נקטה צעדים אנטי-דמוקרטיים רבים. למשל, היא מנעה מכלי התקשורת, מהאו"ם ומארגוני זכויות אדם גישה לאזורי קרבות.

הסיבה המרכזית להצלחתה של סרי-לנקה למגר את הטרור הייתה החלטה נחרצת שקיבלו הנשיא ומקורביו בממשלה. ההחלטה התקבלה לאחר עשרות שנים של טרור שפגע בחיי אזרחיה והסב נזק עצום לכלכלתה ולאחר שעלה החשש שהנמרים הטמילים יצטיידו בעתיד בנשק שובר שוויון לא קונוונציונלי.

סיבה נוספת להצלחתה של ממשלת סרי-לנקה הייתה אובדן הלגיטימציה של הנמרים הטמילים - גם בקרב האוכלוסייה הטמילית - בעקבות פעולות הטרור האכזריות שלהם נגד אויבים מבית ומחוץ.

הרקע לצמיחת הנמרים הטמילים

בתקופת השלטון הבריטי בסרי-לנקה (עד 1948) נהנה המיעוט הטמילי מייצוג

שסינהלית תהיה השפה הרשמית היחידה במדינה ושהבודהיזם הוא דת הרשמית במדינה. נוסף על כך הוגבל מאוד מספר הטמילים לא רק בשירות הציבורי אלא גם בכניסה לאוניברסיטאות. אם לא די בכל אלה, הרי שב-1981 שרף המון סינהלי את הספרייה הציבורית הטמילית בג'פנה שהייתה מוסד התרבות העיקרי של הטמילים.

המדיניות הזאת יצרה ניכור בין המיעוט הטמילי לממשלה והביאה להקמתן של כמה תנועות טמיליות בדלניות, ובהן "החזית הטמילית המאוחדת" (TUF), שהפכה מאוחר יותר ל"חזית השחרור הטמילית המאוחדת" (TULF). זו האחרונה התחייבה במצעה להקים מדינה טמילית עצמאית. על אף שרשמית היא דגלה באי-אלימות, נוספה לה זרוע צבאית בשם "הנמרים הטמילים החדשים" (TNT) שפעלה בשנים 1972-1976, ומתוכה צמח ארגון הנמרים הטמילים.⁵

בתחילה היו פעולותיו של ארגון הנמרים הטמילים ספורדיות ובעצימות נמוכה. ב-1983 הרג הצבא את אחד ממנהיגי הארגון, צ'רלס לוקאס אנטוני, ובתגובה טמן הארגון מארב והרג 13 חיילים של צבא סרי-לנקה. מהומות "יולי השחור" של 1983 שפרצו בעקבות הרג החיילים הביאו לפרוץ מלחמת אזרחים במדינה.⁶

הניסיונות למשא ומתן

בשנות ה-80 של המאה הקודמת החלה התערבות פעילה של הודו בסכסוך בסרי-לנקה. ממשלת הודו לחצה על הצדדים להגיע להסכם הפסקת אש ושלחה לא פחות מ-60 אלף חיילים לאי כדי לוודא שהפסקת האש אכן נשמרת. אולם החיילים ההודים הפכו עד מהרה למטרה לטרור הטמילי, ולאחר שלוש שנים נסוג חיל המשלוח ההודי מהאי לאחר ש-1,500 מאנשיו נהרגו בו. נסיגת ההודים נחשבה לניצחון של הנמרים הטמילים וחיזקה את מעמדם. אחיזתם בצפון סרי-לנקה התחזקה עוד יותר לאחר שגירשו מכמה מחוזות שם את האוכלוסייה המוסלמית (כ-75 אלף תושבים) ב-1990.⁷

ב-2002 נפסקה האלימות במהלך משא ומתן לשלום שיזמה נורווגיה, אולם השיחות התמוטטו ב-2003, והלחימה בין הצדדים

התחדשה אף ביתר שאת. ב־2008 נואשה ממשלת סרי־לנקה סופית מהניסיונות להגיע להסכם עם הארגון והחליטה לחתור להכרעה צבאית.

צבא סרי־לנקה

במהלך שנות העימות עם הנמרים הטמילים גדל צבא סרי־לנקה בשיעור ניכר. גידול הסד"כ שלו היה מרשים במיוחד: בעוד שב־1990 הוא כלל 18 גדודים בסדיר ובמילואים, הרי שב־2010 הוא כבר כלל 102 גדודים. ב־2000 שירתו בצבא סרי־לנקה 118 אלף חיילים,

וב־2010 כבר הגיע מספרם ל־203 אלף. ההתעצמות הייתה גם באמצעי לחימה. כך, למשל, היו לצבא ב־1955 25 טנקי טי־55 רוסיים, וב־2010 כבר עמדו לרשותו 62 טנקים מהדגם הזה.⁸ התעצמות גדולה הייתה גם בחיל האוויר: סרי־לנקה רכשה מסין מטוסי F-7 (הגרסה הסינית של מיג 21) ומרוסיה ומאוקראינה - מטוסי מיג 17, מיג 19, ומיג 27.⁹ מישראל היא רכשה בשנות ה־90 14 מטוסי כפיר.¹⁰ סרי־לנקה רכשה ציוד צבאי ממדינות רבות ובהן איראן, פקיסטן, אנגליה וארה"ב, אך

הינדים ודוברים שפה ממשפחת הלשונות הדראוידיות.³ הסינהלים הגיעו לסרי־לנקה בסוף המאה ה־6 מצפון הודו, ואילו הטמילים הגיעו - ברובם - מדרום הודו במהלך המאה ה־19. הם הובאו לאי על ידי הבריטים כדי לעבוד במטעים. אזורי החוף של האי היו בשליטת הפורטוגזים במאה ה־16 ובידי ההולנדים במאה ה־17. ב־1815 אוחד האי תחת הכתר הבריטי והפך לקולוניה בריטית. ב־1948 קיבל האי עצמאות, אז גם החל העימות בין הרוב הסינהלי למיעוט הטמילי. זה היה עימות אתני, אידיאולוגי, לאומי ודתי - בעת ובעונה אחת.

היסטוריה

הרפובליקה הסוציאל־דמוקרטית של סרי־לנקה היא מדינת אי השוכנת בסמוך לחוף הדרום־מזרחי של תת־היבשת ההודית באוקיינוס ההודי ומשתרעת על שטח של 65,610 קמ"ר, (פי שלושה ויותר משטחה של ישראל). שמה הקודם היה סילון והוא שונה ב־1972 לסרי־לנקה ("אי קדוש").

כיום חיים במדינה 12 מיליון תושבים שנחלקים לשתי קבוצות אתניות מרכזיות: הסינהלים (75%) והטמילים (18%). הסינהלים (אריות) הם ברובם בודהיסטים ודוברים שפה הודו־אירופית. הטמילים (נמרים) הם

קטיף עלי תה בסרי־לנקה | הבריטים הביאו לסרי־לנקה את הטמילים כדי שיעבדו במטעי התה - וכך יצרו בעיה דמוגרפית גדולה באי

זוג מטוסי כפיר בשירות חיל האוויר של צבא סרי-לנקה | סרי-לנקה רכשה ציוד צבאי ממדינות רבות ובהן איראן, פקיסטן, אנגליה וארה"ב, אך נראה שספקית הנשק המשמעותית ביותר שלה הייתה ישראל

אותם ממדינה טוטליטרית פשיסטית הנוטה להרוס גזע שלם של אנשים"¹⁵. בהיותו בן 18 הקים ולופילאי פראבהאקראן את ארגון "הנמרים הטמילים החדשים" (Tamil New Tigers - TNT) שממנו עתיד היה לצמוח ארגון הנמרים הטמילים שהוא עמד בראשו. עד לפילתו במאי 2009 היה פראבהאקראן אחראי לארגון, לתכנון ולביצוע של אלפי פעולות טרור ובהן התנקשויות ביריבים מבית ומחוץ.

מבנה הארגון ופריסה

בראשית דרכם היו הנמרים הטמילים ארגון טרור שפעל בחוליות קטנות, אך כשהמאבק החריף עבר הארגון למבנה צבאי רגיל של גדודים וחטיבות.¹⁶ לארגון הייתה זרוע ימית וזרוע אווירית ("נמרי הים" ו"נמרי האוויר"), חטיבת נשים ("ציפורי החופש"), חטיבת שכל מגויסה היו נערים יתומים ("חטיבת התינוקות") ויחידה ללוחמת סייבר ("הנמרים השחורים של האינטרנט"). כוח העילית של הנמרים הטמילים נקרא "הנמרים השחורים",

המרכיבות את הודו, ועוד ארבעה מיליון בסרי-לנקה (מתוך כ-21 מיליון תושבי האי). כ-6 מיליון טמילים נוספים מפוזרים בעולם כולו.¹⁴

ארגון הנמרים הטמילים היה בעל אופי חילוני, לאומני ובדלני. האידיאולוגיה שלו הייתה מרקסיסטית-לניניסטית, והמטרה שלו הייתה להשיג מדינה עצמאית למיעוט הטמילי בצפון סרי-לנקה ובמזרחה

מנהיג הארגון

בראיון נדיר שנתן ב-1986 מנהיג הנמרים הטמילים, ולופילאי פראבהאקראן, הוא אמר כי "זוהי מצוקת הטמילים שאילצה אותי לאחוז בנשק. חשתי התקוממות נוכח מעשי הזוועה שנעשו נגד אנשים תמימים. הדרך האכזרית שבה נרצחו אנשינו, נטבחו, הוטלו בהם מומים והנזק האדיר שנגרם לרכוש שלהם גרמו לי להבין שאנחנו נתונים לתוכנית מחושבת של רצח עם. חשתי שמאבק מזוין הוא הדרך היחידה להגן על אנשינו ולשחרר

המורדים כדי לעשות פיגועים ימיים וכדי להבריח מהודו אנשים וציוד צבאי.

הכוח הצבאי של הנמרים הטמילים כוח אדם ואידיאולוגיה

ארגון הנמרים הטמילים היה בעל אופי חילוני, לאומני ובדלני. האידיאולוגיה שלו הייתה מרקסיסטית-לניניסטית, והמטרה שלו הייתה להשיג מדינה עצמאית למיעוט הטמילי בצפון סרי-לנקה ובמזרחה. בשנות ה-90 של המאה הקודמת הוא נחשב לאחד מארגוני הטרור והגרילה המאורגנים והקטלניים ביותר בעולם, ועד מאי 2007 הכניסו אותו יותר מ-30 מדינות לרשימת ארגוני הטרור.¹³ בשיא המאבק, ב-2008, מנה הארגון בין 30 ל-35 אלף איש - שלישי מהם נשים - וכן הוא גייס אלפי ילדים למשימות שונות. בשיא כוחו, ב-2005, שלט הארגון על שטח של 15 אלף קמ"ר.

מעריכים שבעולם כולו חיים 74 מיליון טמילים - כ-64 מיליון מהם מתגוררים במדינת טמיל נאדו בדרום הודו, אחת מ-28 המדינות

ואנשיו עסקו בעיקר בפיגועי התאבדות. המחבלים המתאבדים נשאו גלולות ציאניד למקרה שייתפסו - בפקודת מנהיג הארגון ולופילאי פראבהאקראן. למרות טקטיקות הטרור שנקטו הנמרים הטמילים הדגיש פראבהאקראן באוזני אנשיו שוב ושוב שהם לוחמי חירות ודחה את הטענות שהוא עומד בראש ארגון טרור.

המעוזים העיקריים של הנמרים היו בצפון האי ובמזרחו, לשם נמלטה האוכלוסייה הטמילית בסוף שנות ה-70 ובתחילת שנות ה-80 בעקבות האלימות והמתח הבין-עדתיים.

הזרוע הימית של הנמרים

הארגון הקים את הזרוע הימית ב-1984. בתחילה הוא הפעיל סירות קטנות כדי להעביר לוחמים וציוד מהודו לסרי-לנקה, ובשלב מאוחר יותר הוא החל להפעיל סירות נפץ מתקדמות ומהירות. בין 1990 ל-2000 הצליח הארגון להטביע באמצעות סירות הנפץ לא פחות משש ספינות דבורה מתוצרת ישראל.¹⁷ על פי פרסום אמריקני, הצליחה הזרוע הימית של הנמרים להשמיד כ-50% מחיל הים של סרי-לנקה.¹⁸

מקורות האספקה של הנמרים

מכל העולם זרמו אמצעי לחימה אל הנמרים הטמילים, ובכלל זה תותחים, מרגמות כבדות ובינוניות, טילים נגד טנקים, טילי קרקע-קרקע, טילי אוויר-אוויר ומוקשים נגד טנקים. הודו איפשרה להעביר את אמצעי לחימה לטמילים ואף סיפקה להם בעצמה נשק. נוסף על כך הקימו הנמרים הטמילים תעשייה ביטחונית שייצרה, בין היתר, סירות נפץ ופיתחה צוללות ננסיות.¹⁹

הנמרים תפסו שלל רב - שכלל אמצעי לחימה ותחמושת - בפשיטות על בסיסים של צבא סרי-לנקה. כך, למשל, כבשו הנמרים ב-1996 את בסיס מוליטיבו שעל חוף הים בצפון-מזרח סרי-לנקה והשתלטו על שלל עצום בשווי 70 מיליון דולר, ובכלל זה תותחי 120 מ"מ ושפע של תחמושת. לפי אחת ההערכות, כ-80% מאמצעי הלחימה של הנמרים היו שלל שנלקח מהצבא.²⁰

שיתוף פעולה עם ארגוני טרור אחרים

ב-1975 נוצר בלונדון קשר בין ארגון הנמרים לבין אש"ף, ובעקבותיו החלו אנשי אש"ף לאמן פעילים טמילים במחנות בלבנון.²¹ לפי מקורות במודיעין של סרי-לנקה, אימן אש"ף במחנותיו כ-150 לוחמים טמילים בשנים 1976-1988.²² נוסף על כך היו לנמרים הטמילים קשרים עם חמאס ועם חזבאללה. קשריהם עם החזית העממית לשחרור פלסטין בראשות ג'ורג' חבש היו הדוקים במיוחד, והם קיבלו מהארגון הפלסטיני הדרכה וסיוע בנשק.²³

ב-1975 נוצר בלונדון קשר בין ארגון הנמרים לבין אש"ף, ובעקבותיו החלו אנשי אש"ף לאמן פעילים טמילים במחנות בלבנון

חיסולים מבית ומחוץ

ארגון הנמרים הטמילים נודע לשמצה בפעולות ההתנקשות שלו שכוונו הן נגד בכירים טמילים שסירבו לאמץ את הקו של הארגון והן נגד אויביו בממשלת סרי-לנקה ובהודו. במהלך שנות פעילותו רצח הארגון מאות טמילים מבני עמו ובהם 82 פוליטיקאים, 54 פקידי ממשלה ו-24 אנשי אקדמיה ואינטלקטואלים.²⁴

להלן רשימה של כמה מההתנקשויות המפורסמות ביותר: ראש ממשלת הודו רג'יב גנדי (1991), נשיא סרי-לנקה רנסינג פרמדיסה (1993), המועמד לנשיאות סרי-לנקה גמיני דיסנייקה (1994), שר החוץ של סרי-לנקה לקשמון קדירגמר (1995), גנרל פרמי קולטונגה (2006). באותה השנה נכשל הארגון בניסיונותיו להתנקש בחייהם של נשיאת סרי-לנקה צ'נדריקה קומרטונגה ובחיו של שר ההגנה של סרי-לנקה גוטבהאיה רג'פקסה. רבות מההתנקשויות נעשו באמצעות מחבלים מתאבדים - טכניקת פעולה שהטמילים אימצו הרבה לפני הארגונים הפלסטיניים וחזבאללה. גם השימוש בסירות נפץ היה חידוש של הארגון. במשך שנות פעילותו הוא עשה יותר מ-60 פיגועי טרור ימיים.²⁵

המחבלים המתאבדים נשאו חגורות נפץ - עוד חידוש של הנמרים הטמילים - אך אצלם לא המתאבד היה מפעיל את החגורה אלא אדם נוסף שליווה אותו מהצד. בין 1980 ל-2000

ביצעו הנמרים הטמילים 168 פיגועי התאבדות - יותר מהחזבאללה ומהחמאס גם יחד.²⁶ ב-1990 עשה הארגון שימוש בנשק להשמדה המונית: הארגון תקף באמצעות גז כלור בסיס צבאי בצפון סרי-לנקה ופגע ביותר מ-60 חיילים של צבא סרי-לנקה.

ב-1998 תקפה זרוע הסייבר של הארגון את מערכות המחשבים של שגרירויות סרי-לנקה ברחבי העולם באמצעות הצפתן באלפי הודעות דואר אלקטרוני. ככל הנראה היה זה המקרה הראשון של סייבר טרור בעולם.

גיוס כספים

ארגון הנמרים הטמילים מימן את פעילותו באמצעות גיוס תרומות מהפזורה הטמילית בעשרות מדינות בעולם אך גם באמצעות פשיעה: פירטיות ימית, הברחות בני אדם, הברחת סמים, הברחות נשק, זיוף דרכונים, זיוף כרטיסי אשראי וכד'. ההערכה היא שהארגון גייס בין 200 מיליון ל-300 מיליון דולר בשנה.²⁷

החודשים האחרונים של הארגון

המבצע להכרעת הארגון התנהל בין ינואר למאי 2009. בינואר 2009 נכבשה העיר קילינוצ'צי שבצפון האי שהייתה בירת הארגון בפועל. כוח הנמרים שהגן על העיר נסוג לג'ונגלים שבקרבת עיר החוף מוליטיבו, שאת הבסיס הצבאי שבה הם כבשו, כזכור, ב-1996. במהלך נסיגתם כפו הנמרים על כ-300 אלף אזרחים לסגת יחד איתם כדי שישמשו מגינים אנושיים. תוך כדי הנסיגה רצחו אנשי הארגון אלפי אזרחים, ואילו עשרות אלפי אזרחים נוספים נהרגו בהפצצות הצבא.²⁸

בעקבות לחצים כבדים של המעצמות ושל ארגוני זכויות אדם הודיעה הממשלה על הקמתם של אזורי מקלט וקראה לאזרחים להגיע אליהם. אולם לאחר זמן קצר החל הצבא להפציץ ללא הפסקה גם את אזורי המקלט. כתוצאה מההפצצות האלה נהרגו מדי יום אלפי אזרחים. באפריל 2009 פרץ הצבא את קו ההגנה של ארגון הנמרים, וכתוצאה מכך נוצר פרוזדור שדרכו נמלטו מאזור השליטה של הארגון קרוב ל-200 אלף אזרחים, ובהם פצועים רבים.

שמירה על עקרונות הומניים בלחמה נגד טרור

האם כל האמצעים כשרים למיגורו של ארגון טרור שבז לכל דיני המלחמה המקובלים ואינו מהסס לבצע את פשעי המלחמה החמורים ביותר? הגישה המקובלת כיום במערב היא שדמוקרטיה אינה יכולה להתפרק מערכיה גם בעת מלחמה נגד ארגוני הטרור האכזריים ביותר, ועליה להקפיד על דיני המלחמה גם בעימות נגד אויב שמפר את כל הדינים האלה. הרפובליקה הסוציאל-דמוקרטית של סרי-לנקה אימצה גישה אחרת ונקטה פעולות ששום דמוקרטיה ליברלית מערבית לא הייתה מעיזה לנקוט: בין היתר היא לא היססה להפגוז ללא הבחנה אזורים מיושבים ולפגוע בעשרות אלפי אזרחים בלתי מעורבים.

ממשלת סרי-לנקה טענה להגנתה שהיא הכרח להכריע את הנמרים הטמילים מהר ככל האפשר שכן פיגועיהם הלכו והסלימו, והיה חשש שהם אף יעשו שימוש בנשק בלתי קוננוציונלי - במיוחד לאחר שהם החלו לעשות פיגועי התאבדות באמצעות מטוסי נפץ.³³

לא זו בלבד שסרי-לנקה לא התנצלה על האופן שבו נלחמה בנמרים הטמילים, היא אף טענה שעל המערב ללמוד ממנה כיצד להילחם בטרור. היה זה המסר העיקרי של שגריר סרי-לנקה בישראל, דונלד פררה, בראיון שערכת עימו ב-2011.³⁴

השחיקה בלגיטימיות של ארגון הנמרים

מה שהקל על ממשלת סרי-לנקה לנהל מלחמת חורמה בנמרים הטמילים "בלי בג"ץ ובלי בצלם" היה, בין היתר, השחיקה העצומה בלגיטימציה שלהם. במהלך שנות לחימתם של הנמרים הטמילים הכלילו אותם יותר מ-30 מדינות ברשימת ארגוני הטרור. בין המדינות האלה היו הודו, ארה"ב, קנדה ומדינות האיחוד האירופי.³⁵

יתר על כן, הארגון התיימר לייצג אינטרסים של קהילה טמילית שלמה מבית ומחוץ, אך סירב לציית לעקרונות ולנורמות דמוקרטיות. כך, למשל, הוא חיסל במהירות כל ניסיון להקים הנהגה טמילית חלופית והיה דוגמה לתנועה לאומית טוטליטרית שנשלטה על ידי מנהיג

המלחמה.

- הפרות זכויות אדם בתוך אזורי הלחימה ומחוצה להם.
- מניעת סיקור תקשורת של המתרחש באזורי הלחימה.
- ראיות לפשעי הנמרים הטמילים לפי הדו"ח של האו"ם:
- רצח אזרחים שניסו להימלט מהאזורים שהיו בשליטת הארגון.
- רצח אזרחים באמצעות פיגועי התאבדות.
- אילוץ אזרחים להפוך למגינים אנושיים.
- הפעלת אמצעי לחימה בקרבת אזרחים.
- גיוס כפוי של ילדים.
- הטלת עבודות כפייה על אזרחים.

דיון ומסקנות

הגורמים להצלחתו של צבא סרי-לנקה להכריע את הנמרים הטמילים

ניתן לסכם את יכולתה של סרי-לנקה למגר את הטרור במשפט אחד: זו הייתה תוצאה של החלטה נחרצת שקיבלו נשיא סרי-לנקה ותומכיו בממשלה.³²

מדוע לא הושג הסדר פשרה: הסיבות לכישלון המשא ומתן

יותר משלושה עשורים פעל ארגון הנמרים הטמילים, ובמשך התקופה הזאת היו ניסיונות תיווך לא מעטים להשגת הסדר שלום. למשל, הודו ניסתה לתווך בין הצדדים בשנות ה-80 של המאה הקודמת, ונורווגיה עשתה ניסיון דומה ב-2002 ואף השיגה הפסקה זמנית של מעשי האיבה בין שני הצדדים. אולם כל הניסיונות האלה לא עלו יפה שכן ההצעות המרביות שהייתה הממשלה מוכנה להציע היו פחותות בהרבה מדרישות המינימום של הנמרים.

הממשלה הייתה מוכנה לתת לטמילים ייצוג יותר משמעותי במערכת הפוליטית ובשירות הציבורי, אך היא לא הייתה מוכנה להסכים למדינה טמילית עצמאית. הארגון, לעומת זאת, לא היה מוכן בשום אופן לנטוש את שאיפתו להקמת מדינה טמילית עצמאית. הפער העצום בעמדות של שני הצדדים הכשיל כל משא ומתן אפשרי, וכתוצאה מכך הועברה ההכרעה לשדה הקרב.

הקרבות נמשכו עד 16 במאי - היום שבו השתלט הצבא על המעוזים האחרונים של הנמרים. למחרת הודיע דובר הארגון שהמלחמה של הנמרים הטמילים בממשלת סרי-לנקה הגיעה לקיצה וכי הם החליטו להניח את כלי נשקם.

כעבור יומיים נהרג המנהיג והמייסד של הארגון, ולופילאי פראבהאקראן. כך הגיע לקיצו מאבק עקוב מדם בן יותר משלושה עשורים של הנמרים הטמילים להשגת עצמאות.

אחרי שהוכרע ארגון הנמרים הטמילים פירסם הטיימס הלונדוני ב-2009 תחקיר שבו קבע כי צבא סרי-לנקה הרג לא פחות מ-20 אלף אזרחים טמילים, כמעט פי שלושה ממניין ההרוגים שעליו דיווחה הממשלה באופן רשמי

ועדות חקירה ותחקירים עצמאיים

אחרי שהוכרע ארגון הנמרים הטמילים פירסם הטיימס הלונדוני ב-2009 תחקיר שבו קבע כי צבא סרי-לנקה הרג לא פחות מ-20 אלף אזרחים טמילים, כמעט פי שלושה ממניין ההרוגים שעליו דיווחה הממשלה באופן רשמי. התחקיר התבסס על צילומי אוויר של קברים המוניים, על קטעי וידאו ועל עדויות של אזרחים. לטענת העיתון, הצבא טיח מקרים רבים שבהם עשו חיילים טבח המוני באזרחים.²⁹ לפי דו"ח של יוניצ"ף, שפורסם ב-2011, יותר מ-280 אלף בני אדם הפכו לעקורים בחודשי הלחימה האחרונים, וכ-300 אלף נוספים הפכו לעקורים עוד קודם לכן - החל משנות ה-90 של המאה הקודמת.³⁰ במרס 2011 פורסם דו"ח שהוכן למוזכ"ל האו"ם ובו הובאו ראיות לכך ששני הצדדים עשו פשעי מלחמה בהיקף נרחב.³¹ בנוגע לממשלת סרי-לנקה נמצאו ראיות לפשעים הבאים:

- הרג אזרחים באמצעות הפצצות ללא הבחנה.
- הפגזת בתי חולים ומתקנים הומניטריים אחרים.
- מניעת עזרה הומניטרית לקורבנות

ניסיונות כושלים חוזרים ונשנים להגיע להסדר באמצעות משא ומתן, עלולים - במוקדם או במאוחר - להסתיים במאמץ של אחד הצדדים או של שניהם להשיג הכרעה צבאית. אך למרות היכולת הצבאית של הצד החזק להשיג הכרעה צבאית בסכסוכים בעלי אופי דומה - למשל בסכסוך הישראלי-פלסטיני - הרי בפועל, נדירים המקרים שבהם דמוקרטיה רחיקו לכת עד כדי אימוץ שיטות הלחימה שהפעילה סרי-לנקה נגד המורדים הטמילים.

מקורות

1. <http://to.pbs.org/19ZGsQP>
2. <http://bit.ly/14k3BZP>
3. <http://1.usa.gov/14k3JbL>
4. Ved Pratap Vaidik, *Ethnic Crisis in Sri Lanka: India's Options*, South Asia Books, 1986, p.75
5. שם
6. <http://bbc.in/V6zlw7>
7. <http://bit.ly/17CzaUt>
8. <http://bit.ly/1fwb24Q>
9. <http://bit.ly/138oaaw>
10. <http://bit.ly/15oROJM>
11. <http://bit.ly/k1Ydhj>
12. <http://bit.ly/15oROJM>
13. <http://bit.ly/17wu36q>
14. <http://bit.ly/1dCAZ6e>
15. Jerrold M. Post, *The Mind of the Terrorist: The Psychology of Terrorism from the IRA to al-Qaeda*, Palgrave Macmillan, New York, 2007 p.84
16. <http://bit.ly/1754Jn7>
17. אהרון קליימן, *חבר פופיות*, עם עובד, 1992
18. <http://bit.ly/1dCCQbf>
19. <http://bit.ly/15AbCJv>
20. <http://bit.ly/19exKgv>
21. <http://bit.ly/15T64xZ>
22. S.V.D. Gamini Samanayake, *Political violence in Sri Lanka 1971-1987*, Gyan Pub. New Delhi, 2008 p. 233
23. www.outlookindia.com/article.aspx?215389
24. <http://bit.ly/15AbCJv>
25. Malik Ahmad Jalal, *Think Like a Guerilla: Counterinsurgency Lessons from Sri Lanka*, Harvard College, <http://bit.ly/1ffbb0l>
26. J. Brenda and James M. Lutz, *Global Terrorism*, Routledge, 2008
27. Peter Mandaville and Terrence Lyons, *Politics from Afar: Transnational Diasporas and Networks*, Columbia University Press, 2012 p. 102
28. <http://bit.ly/18uui0c>
29. <http://nyti.ms/GI20ef>
30. <http://uni.cf/ffX1zr> עמ' 25
31. <http://bit.ly/eq3uZb>
32. שיחה עם שגריר סרי-לנקה בישראל בבית השגריר בתל-אביב, אוקטובר 2011
33. <http://bit.ly/17QXDWu>
34. שיחה עם שגריר סרי-לנקה בישראל בבית השגריר בתל-אביב, אוקטובר 2011
35. www.defence.lk/ppls/LTEinbrief.pdf
36. <http://bit.ly/1fB6Cde>

מנהיג הטמילים ולופילאי פראבהאקראן | "זוהי מצוקת הטמילים שאילצה אותי לאחוז בנשק. חשתי התקוממות נוכח מעשי הזוועה שנעשו נגד אנשים תמימים. הדרך האכזרית שבה נרצחו אנשינו, נטבחו, הוטלו בהם מומים והנוק האדיר שנגרם לרכוש שלהם גרמו לי להבין שאנחנו נתונים לתוכנית מחושבת של רצח עם. חשתי שמאבק מזוין הוא הדרך היחידה להגן על אנשינו ולשחרר אותם ממדינה טוטליטרית פשיסטית הנוטה להרוס גזע שלם של אנשים".

סיכום

מלחמת העצמאות שניהלו הטמילים במשך שלושה עשורים הסתיימה מבחינתם בכישלון גדול: הם שילמו מחיר עצום בנפש, ברכוש ובסבל בל יתואר ולא השיגו את מטרותם: הקמת מדינה טמילית עצמאית. אשר לממשלה בסרי-לנקה, שהצליחה למנוע את פיצול האי לשתי יחידות מדיניות נפרדות, עתה מוטלת עליה המשימה להשיג פיוס לאומי כדי להבטיח בשנים הבאות שלום ויציבות. לשם כך יהיה על הנשיא ועל ממשלתו לעשות יותר מאשר למשוך באמצעות חוקי חירום. יהיה עליהם להפוך את הטמילים לאזרחים שווי זכויות במדינה ולהפסיק להתייחס אליהם כאל נטע זר. בינתיים נראה שיש נכונות חלקית בלבד ללכת בדרך הזאת, אף שהטמילים בסרי-לנקה כבר ויתרו למעשה על חלומם להקים מדינה עצמאית ונוקטים צעדים שונים למען השתלבותם במדינה. המקרה של סרי-לנקה דומה מבחינות מסוימות לסכסוכים אחרים, ובכלל זה הסכסוך הישראלי-פלסטיני, שבהם שני צדדים תובעים בעלות על אותה הטריטוריה. סכסוכים כאלה, שבהם קיים פער עצום בין עמדות הצדדים, וההיסטוריה שלהם רצופה

אכזרי וחסר מעצורים. ככל שהארגון עשה פיגועי טרור רצחניים יותר, כך נפגעה יותר הלגיטימציה שלו לא רק בעיני העולם, אלא גם בקרב הקהילה הטמילית מבית ומחוץ. בסוף דרכו היו רק מעטים שעדיין ראו בלוחמיו את מה שראו בהם בתחילת הדרך: לוחמי חופש הפועלים נגד העוולות של ממשלת סרי-לנקה.

סרי-לנקה בעידן שלאחרי הנמרים הטמילים

כיום מרבית מנהיגי הארגון אינם בין החיים או מרצים תקופות מאסר ארוכות. אובדן הלגיטימציה של הארגון, בראש ובראשונה בעיני תומכיו, הביא לכך שהשתנתה הצבאית של הטמילים לא שוקמה, וקיים סיכוי נמוך בלבד שהם יקימו לעצמם שוב זרוע צבאית טרוריסטית כמו ארגון הנמרים. אם כי - יש לציין - קיים פער גדול בגישות כלפי הסוגיה הזאת בין הפזורה הטמילית לבין הטמילים שמתגוררים בסרי-לנקה: הפזורה הטמילית נשארה מחויבת לרעיון של הקמת מדינה טמילית עצמאית, ואילו הטמילים בסרי-לנקה מרוכזים יותר בבנייה ובשיקום חייהם ולא קיימת בקרבם תמיכה של ממש לשוב למאבק מזוין. עם זאת, הקריאות של חלק מהטמילים בפזורה להקמת מדינה טמילית עצמאית באמצעות טרור משמשות עילה לנשיא סרי-לנקה כדי להשאיר על כנם את חוקי החירום.³⁶ הממשלה והצבא שומרים היום על אחיזת ברזל במרבית תחומי החיים בצפון סרי-לנקה ובמזרחה - האזורים שבהם שלטו בעבר הנמרים הטמילים. למשל, כל הפעילות הכלכלית שם - החל מחקלאות ומכירת ירקות, עבור דרך ניהול מלונות ומסעדות וכלה בהקמת עסקים קטנים כמו מספרות - חייבת לקבל רישיונות מהמדינה. זאת אף שהמפלגה הטמילית המרכזית, מפלגת הברית הלאומית הטמילית, שנוצרה ממיזוג בין אנשי הנמרים לשעבר לבין נציגי מפלגות טמיליות מתונות, נטשה את הרעיון של מדינה טמילית עצמאית.

נדירים המקרים שבהם דמוקרטיה רחיקו לכת עד כדי אימוץ שיטות הלחימה שהפעילה סרי-לנקה נגד המורדים הטמילים